

Niklas Natt och Dag

*Petojen
naamiaiset*

1795

JOHNNY
Kniga

Niklas Natt och Dag

1795

Petojen naamiaiset

SUOMENTANUT KARI KOSKI

JOHNNY
Kniga
HELSINKI

Aiemmin ilmestynyt:

1793 (Bokförlaget Forum 2017, suom. 2018)

1794 – Elävien haudasta (Bokförlaget Forum, Tukholma 2019, suom. 2020)

Copyright © Niklas Natt och Dag 2021

Ruotsinkielinen alkuteos: *1795* (Bokförlaget Forum, Tukholma 2021)

Published by agreement with Salomonsson Agency

Suomennoksen copyright © Kari Koski ja Johnny Kniga 2022

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

ISBN: 978-951-0-44686-7

Painettu EU:ssa

*Kuka kehrää langan, joka näyttää meille tien
läpi viettiemme synkän sokkelon?*

– DONATIEN-ALPHONSE-FRANÇOIS DE SADE, 1795

TEOKSESSA 1795 ESIINTYVIÄ HENKILÖITÄ

Tycho Ceton: Eumenidien veljeskunnan hylkiö; entinen orjanomistaja Ruotsin Länsi-Intiasta, tukenut kotiin palattuaan lastenkotia tarkoituksenaan peitellä rikoksiaan hyväntekeväisyydellä. Välikäsien kautta Erik Tre Rosorin vaimon surmaaja ja syyppää Erikin onnettomuuteen. Hornsbergetin lastenkodin palon jälkeen pakosalla, puilla paljailla ja suojatton.

Jean Michael Cardell: Mickeliksi kutsuttu. Entinen tykkimies. Menetti vasemman käsivartensa Ruotsinsalmella, työskennellyt sittemmin siveyspoliisissa. Aiheutti erehdyksellään Hornsbergetin palon, jossa Anna Stina Knappin kaksoset paloivat hengiltä, ja pitää itseään syyppäänä lasten kuolemaan. Pahoin palanut, mutta omatunto kirvelee haavojakin pahemmin.

Cecil Winge: Lakimies, poliisikamarin ylimääräinen työntekijä; rationaalisuuden perikuva. Kuollut ja kuopattu.

Emil Winge: Hänen nuorempi veljensä. Ikuinen opiskelija Upsalan yliopistossa, kapinoi isän vaatimuksia ja odotuksia vastaan; päätyi Cardellin myötävaikutuksella velivainajansa paikalle kohtalokkain seurauksin. Juopotteli aikoinaan helpottaakseen harhakuvitelmiaan, sittemmin raitis.

Anna Stina Knapp: Karannut kehruhuonevanki; leski ja nyt myös lapseton. Sai ihmiskauppias Dülitziltä tehtävän hankkiutua maanpetturi Magdalena Rudenschöldin puheille Långholmenin

kehruhuoneeseen ja vastaanotti tältä kirjeen, jossa lueteltiin Armfeltin johtaman, holhoojahallituksen vastaisen salaliiton jäsenten nimet.

Maja ja Karl: Anna Stina Knappin kaksoiset, paloivat tuhkaksi Hornsbergetissä ennen kuin ehtivät viettää ensimmäisiä nimipäiviään.

Erik Tre Rosor: Aatelisnuorukainen, joka päätyi Danvikenin hullujenhuoneelle ja sittemmin kallonporauksen kohteeksi. Joutui Cetonin pettämäksi ja poltti kostoksi lastenhuoneen maan tasalle. Sai surmansa murhapolton loimussa raivopäisen Cardellin kourissa.

Lisa Yksinäinen: Irtolaistyttö, joka oleskelee kesäisin Stora Skugganissa; Anna Stinan lähettinä tiukassa tilanteessa; pakeni syksyllä etelään vailla vastuuta pysyäkseen uskollisena nimelleen.

Petter Pettersson: Långholmenin kehruhuoneen vahtimestari. Päästi Anna Stinan vapaaksi petettyä lupausta vastaan; otti pantiksi rouva Rudenschöldin kirjeen.

Isak Reinhold Blom: Poliisikamarin sihteeri; vaatimattomin lahjoin siunattu runoilija. Aikoinaan Cecil Wingen työtoveri, sittemmin Emil Wingen tukija.

Dürlitz: Puolasta tullut entinen pakolainen; ihmishenkien kauppamies.

Miranda Ceton: Tychon vaimo, halvaantunut ja vuoteen oma. Aviomiehensä käskystä hengissä vasten tahtoaan; auttoi Emil Wingeä ja Mickel Cardellia Tychon etsimisessä, joskin omista syistään.

Kustaa III: Ruotsin, Göötan ja Venden kuningas Jumalan armosta; ammuttu oopperassa ja kuollut maaliskuussa 1792.

Gustaf Adolf Reuterholm: Holhoojahallituksen vahva mies; suurvishiiriksin kutsuttu; käytännössä valtakunnan hallitsija asiassa kuin asiassa; herkkähipiäinen ja turhamainen, pyrkii vakain tuumin hävittämään maassa vielä vaikuttavat kustavilaiset lojalistit.

Kaarle-herttua: Edesmenneen Kustaa-kuninkaan nuorempi veli; valtakunnan sijaishallitsija kuninkaan nimissä tämän kahdeksanteentoista syntymäpäivään asti. Piittaamaton politiikasta; suosiolla Reuterholmin johdateltavissa.

Herttua Fredrik Aadolf: Kustaa III:n nuorin veli, tarpeeton prinsien joukossa. Elostelija.

Kustaa Aadolf: Kustaa III:n ainoa poika ja nimellisesti Ruotsin kuningas; vielä alaikäinen ja voi siksi vain seurata, kuinka toiset hallitsevat valtakuntaa hänen nimissään.

Gustaf Mauritz Armfelt: Kuningasvainajan suosikki; karkotettu maanpakoon sen jälkeen, kun juonittelu holhoojahallitusta vastaan tuli päivänvaloon.

Magdalena Rudenschöld: Entinen hovineiti, Armfeltin rakastajatar ja liittolainen; suljettuna vankilaan Långholmenille.

Johan Erik Edman: Oikeuskanslerin kansliasihteeri; paroni Reuterholmin oikea käsi; toimielias ja häikäilemätön; keskittynyt metsästämään kustavilaisia.

Magnus Ullholm: Tukholman kaupungin poliisimestari; kavalsi taannoin papinleskien eläkekassan; heittiö.

Eumenidit: Veljeskunta, josta mahtimiehet hakevat huvituksia käyttäen kulissinaan hyväntekeväisyyttä.

Prologi

SYKSY 1794

i.

POISSA ON JOUSEN JA KIELEN suloinen ääni, joka äsken täytti hänen maailmansa ja sai unohtamaan kaiken muun. Sen sijaan kellot soittavat tornissaan syysyöhön, ja niiden sointi on kuin hapuilevien raajojen ääni, kun ne etsivät häntä eivätkä ketään muuta kuuluttaen hänen avuttomuuttaan koko maailman korviin. Tycho Ceton jännittää hartioitaan ja painuu kyyryyn kiiruhtaessaan kujien suojasta kohti Polhemin sululta kantautuvaa jylinää. Vasemmasta kengästä tipahtaa solki irronneesta mukulakivestä jääneeseen kuoppaan, mutta hän ei voi pysähtyä sen vuoksi vaan suoristaa käyntiään, jotta kenkä pysyisi jalassa. Hän on yksin, Jarrick ei enää ole hänen rinnallaan vaan livisti hyvästejä jättämättä jollekin sivukujalle mukanaan lantti, jonka vaati viimeisestä viemästään viestistä. Cetonia se ei yllätä. Ei hän parempaa odottanutkaan. Hän on puilla paljailla; kun hänen elämänsä tulee myyntiin, ostajia riittää jonoksi asti. Parempi erota nyt kuin jäädä katsomaan, kuinka ahneuden solmimia siteitä koeteltaisiin katkeamispisteeseen. Luottamuksen rippeetkin olisivat vain lykättyä petosta.

Saltsjönin aallot siintävät vaahtopäisinä niin kaukaa kuin tähtien valossa vain erottaa. Nostosillalla hän joutuu ottamaan tukea kai-teesta, jotta ei horjuisi liukkailla laudoilla. Tuuli pusertaa Mälarenin vesimassoja valtaisalla voimalla kivien väliin, ja aaltojen jyly kuuluu yhä äänekkäämpänä jokaisesta laudanraosta. Vahingoniloinen kuiskaus, kun vaahto pyyhkii kivimuuria: *Karhusi ovat kintereilläsi.*

Kaikki velkasi ovat langenneet, eikä maksuksi kelpaa kuin suonissa-si virtaava veri. Sillan yli päästyään hän löytää pian vaunut, joiden ajuri on torkahtanut pukilleen kädet kainaloissa ja leuka rinnalla nuokkuen. Tycho Ceton kyyristyy naarmujen ja lian sumentaman lasin taakse, kun kaviot pääsevät rytmiin.

Ruusuista pudonneet lehdet ovat kasautuneet muurin juurelle ja lehahtavat ilmaan aina kun tuulenpuuska pääsee tarttumaan niihin. Hän koputtaa oveen, äyskäisee nimensä piialle ja tempaisee yökynttelikön tämän kädestä. Tyttö tajuaa loikata pois hänen tieltään heti oven avauduttua. Jo eteisessä hän tuntee takahuoneesta leijailevan hajun, jota yksikään parfyymi ei enää kykene peittämään. Huoneen ovella hän vie hajustetun silkkinenäliinansa nenän peitoksi mutta muuttaakin mielensä ja sulloo liinan takaisin taskuunsa, koska ei halua näyttää, että jokin vaimossa ärsyttäisi hänet tekemään mitään, edes inhosta. Messinkinen ovenkahva tuntuu viileältä, kun hän laskee kätensä sille hetken epäröiden. Hän kääntää kahvaa, avaa oven ja astuu makuukamarin hämärään.

Kynnyksen toisella puolen odottava lemu antaa itse pimeydelle muodon, kuin se olisi sumua tai savua. Kynttilä hänen kädessään häikäisee enemmän kuin valaisee, kun hän astelee lattian poikki. Hän laskee messinkisen kynttilänjalan seinän viereiselle pöydälle ja jää hetkeksi seisomaan leveän katossängyn varjoon. Sängyn haltija makaa harsokerrosten peitossa. Tycho odottaa että syke ehtii tasaantua, ja kun sydän lyö taas tuttuun tahtiin, hän kuulee vaimonsa hengittävän, ei unessa kuorsaten, vaan pikemminkin rauhallisesti ja valppaana. Hän joutuu kiukun valtaan. Jo nyt hän on alakynnessä. Siinä vaimo makaa, kuin kuristajakäärme luolassaan, ja tarkastelee häntä vuosien suomalla kärsivällisyydellä, jolle hänestä ei ikimaailmassa olisi vastusta.

”Tycho rakas. Olenkin niin odottanut.”

Hänen äänensä puistattaa Cetonia, joka tietää millaisia muotoja ääni erehdyttää odottamaan. Halvaantuneena makaava vaimo on levinnyt yli kaikkien äyräiden, mutta ääni on pysynyt samana, joka aikoinaan kohosi tytön hennosta rinnasta. Hän kärsii varmasti hirvittävästä tuskista, mutta hänen äänestään kuultaa tyytyväisyys,

aivan kuin hän nauttisi kivusta kuin makeasta viinilasillisesta konsanaan. Hiki kihooa paidan läpi, kun Ceton saa puserretuksi vastauksen huuliltaan.

”Miranda.”

Nainen purskahtaa nauruun kuullessaan oman nimensä. Tycho tuntee kielensä turpoavan suussa, mieli tuntuu heti jähmeältä ja haluttomalta, eikä hän voi kuin odottaa että saisi tietää, mihin vaimo pyrki tehdessään hänen hankkeensa tyhjäksi.

”Voi Tycho. Sinun äänesi. Sehän vapisee. Ja vielä oman vaimosi edessä. Mutta kainostelustasi ei liene kiittäminen yksin minua. Kirkonkellot ovat soineet tuntikausia. Lähetin pikku Gustavan mäelle katsomaan. Hän kertoi, että Kungsholmen on liekeissä, ja sinä riennät tänne hänen kintereillään, ja vieläpä tuossa jamassa. Paita ja takki yltä päältä hiessä, ja pelko haisee mätiä luitanikin pahemmin. No, mikäs rakkaallani on hätänä?”

Miranda oli aina osannut sivaltaa kielellään Tychoa herkimpiin paikkoihin, mikä koitui hänen omaksi turmiokseen. Pilkka polttee joka sanassa. Kiukku tukahduttaa pienimmänkin pyrkimyksen kaunopuheisuuteen, eikä Tycho säästele sanojaan kun kuiskaa raivoissaan.

”Missä määrin tämä on sinun työtäsi, Miranda?”

”No, Tycho, kuten ymmärrät, sitä on vaikea tietää varmasti, kun ei pysty edes nostamaan sormenpäättään lakanalta. Mutta toivon koko sydämestäni, ettei perikato kohdannut sinua tyystin ilman minun myötävaikutustani, sillä yritin kyllä parhaani mukaan.”

Hän kääntää päätään tyynyllä, niin että pieni tiuku kilahtaa.

”Minulle tuli vieraita, Tycho, sellaisia vieraita joita olin turhaan odotellut jo pitkän aikaa, ja täytyy tunnustaa, että ensi näkemältä he tuskin täyttivät unelmissani punomiani odotuksia. Yksi iso ja yksi pieni, isompi niin loppuun ajettu ja elämän kolhima, että häntä tuskin enää tunnisti ihmiseksi, ja toinen käsikin häneltä puuttui. Pienempi... hänessä ei ollut ihan kaikki kohdallaan, sen näki heti. En epäillyt hetkeäkään sitä, että he olivat toivottomalla asialla. Kuka kuuntelisi sellaista roska väkeä, vaikka heillä olisi sekä tunnustus että todisteita sen tueksi? Mutta se yksikätkäinen. Hänen sisällään kyti

sellainen viha, sellainen raivo, joka sai melkeinpä tapetit irtoamaan laudoista. Mietinpähän vain, mitä valheita olit syöttänyt hänelle, kuinka olit kerskunut ilkitöilläsi. No. Lähetin hänet anatomiasaliin siinä toivossa, että hän tappaisi sinut pikaistuksissaan siihen paikkaan, mutta taisin aliarvioida tyyppin kyvyn hillitä itseään.”

”Oliko siinä kaikki?”

”Kyllä minä kerroin hieman sinustakin, Tycho rakas, ja monista murheistasi. En kuitenkaan kaikkea.”

”Mikset?”

”Pelko on pysäyttänyt järjenjuoksusi kokonaan. Tiedät kylä miksi. Enhän minä ikimaaailmassa uskonut, että heillä olisi suuretkaan mahdollisuudet onnistua, yhdessä jos toisessakaan asiassa. Mutta ellei se epäsuhtainen pari palaisi entistäkin uteliaampana, pian tulisi muita. Silloin ajattelin kertoa, ellet sitä ennen anna minulle sitä mitä olen niin pitkään toivonut.”

Tycho odottaa hänen jatkavan, samalla kun pulssi tykyttää yhä kiivaampana ohimoilla.

”Nyt sinun pitää päästää minut vapaaksi, Tycho. En anna sinulle muuta vaihtoehtoa. Tiedän että sinulla on tapana antaa se toisten tehtäväksi samalla kun katselet itse vierestä. Ei, älä vilkuilekaan Gustavaan päin. Hän ei ole täällä, neuvoin häntä pakenemaan taakseen katsomatta heti avattuaan oven sinulle. Tänä yönä saat kerrankin tehdä työsi itse. Ja sitä tehdessäsi, niin kauan kuin onnistut pitkittämään tätä surkeaa elämää, joka ei ole enää minkään arvoista, pidä mielessäsi tämä: Minä voitin, Tycho. Minä voitin viimeisen ottelumme, joka oli voitettavissa, ja saan nyt täyden palkinnon tässä sängyssä viettämistäni vuosista, joka ikisestä tunnista ja minuutista, kun näen sinut kaikessa kurjuudessasi. Muistatko sen päivän, kun seisoin morsiamenasi? Silloin olit minusta kauris, ennen kuin opin tuntemaan sinut paremmin. Mutta nyt näyttät tuhat kertaa kauniimmalta, niin pelokkaana ja nöyryytettynä. No, pidähän nyt kiirettä, rakas, sillä olinpaikkasi on tiedossa ja vihollisesi janoavat kostoja. Tämä tappio jää tuskin viimeiseksi. Kukaan mahtaa ehtiä ensimmäiseksi? Yksikätkäinen raakki ja hintelä hullu? Entiset veljeskuntatoverisi? Joku herrasmies, jonka olet

pakottanut tukijaksesi? Kenenköhän käsissä sinulle onkaan varattu pahin kohtalo? Jos jumala on olemassa, hän tuskin kieltää minua vilkaisuista, vaikka sitten oman helvettini syvyyksistä. Mutta se saa jäädä toisten murheeksi. Tee nyt työtä käskettyä, ennen kuin aikasi käy vähiin.”

Tycho tietää vaimonsa puhuvan totta. Silti hän epäröi, yrittää turhaan vatvoa ongelmaa mielessään kuin häviäjä, joka joutuu epäuskoisena kiertämään laudan ympäri varmistuakseen, että hänestä on tehty matti. Kuin painajaisuudessa hän lähestyy vuodetta askel askeleelta, kunnes vaimon turvonnut olemus piirtyy esiin peiton alla, ja häntä inhottaa. Kiivas hengitys täyttää hänen keuhkonsa pilaantuneella ilmalla, ja hän nielaisee syvään pitääkseen vatsalaukkunsa sisällön tallella. Vaimo kihertää hiljaa ja mielissään.

”Tycho rakas. Ihan kuin katselisi estynyttä koulupoikaa käymässä ensi kertaa sänkypuuhin.”

Tycho tempaisee tyynyn hänen päänsä alta, laskee sen vapisevin käsin hänen kasvoilleen ja painaa sitä suorin käsin alaspäin, mutta voimat eivät riitä ja aika jähmettyy melassiksi tiimalasissaan. Hänen on pakko käydä makuulle ja laskea rintansa koko painollaan vaimon ylle syleilyn irvikuvaan, ja Tycho vapisee inhosta, kun vaimon veltto liha hyllyy hänen allaan. Ja vielä pitkään, untuvien ja silkin vaimentamana, hän kuulee vaimonsa voitonriemuisen naurun ja tiu’un etäisen kilinän.

Matkalla ulos Tycho Ceton ottaa tukea seinästä. Hän on siepannut mukaansa joitakin harvoja arvoesineitä ja kolikoita, joita hänen omaisuudestaan on jäljellä, mutta niistäkään hän ei saanut itselleen kaikkea, moni kätkö unohtui, kun hänen aistinsa menivät paniikissa takalukkoon. Vaimo makaa kuolleena kamarissaan, mutta silmät jäivät auki, ja niiden pilkallinen katse seuraa häntä seinien läpi. Hän on sullonut pienen kangaskassin täyteen tavaraa, siinä kaikki. Pihalla vallitsee vielä yö, mutta se on toisenlainen kuin ennen ja pakottaa hänet pysähtymään portilla yhtä vääjäämättä kuin siinä olisi holvi-kaari kaltereineen. Pelosta se johtuu, pelosta joka on aina asustellut sydämen perimmäisessä kammiossa kuin sileäksi muovattu pallo,

jota on haudottu turvallisessa paikassa, ellei unohdettuna niin ainakin maailmalta piilossa. Nyt se on särkenyt kahleensa ja ottanut maailman haltuunsa. Se on kaikkialla hänen ympärillään. Hän tukahduttaa voihkaisun ja pakenee kuin jänis tuulta, joka kantaa koirille vainun.